

norms and values, formation of the ability to lead self-stable, law-abiding life after release. The peculiarities of the convicted minors' resocialization process have been found out. They are determined by their age and physiological patterns of personality development at this stage. They depend on the conditions, existing in the penal institution, the peculiarities of educational process in it, as well as the socio-economic situation in Ukraine.

Key words: socialization, resocialization, convicted juveniles, penal institution.

УДК 377.3.016:811.111(477.85)

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПИСЬМА В ТОРГОВЕЛЬНИХ ШКОЛАХ БУКОВИНИ (1918-1939 РР.)

Гоменюк Ольга Ярославівна
м.Чернівці

У статті проаналізовано передумови розвитку методики навчання іноземних мов в торговельних школах на Буковині у 1918-1939 рр. Охарактеризовано навчальний план вищої комерційної школи у Чернівцях за певними критеріями. Досліджено, що навчання у торговельних школах Буковини в період румунізації освіти здійснювалося на основі таких видів мовленнєвої діяльності як читання, говоріння та письма. Доведено, що велику роль відігравало писемне мовлення, зокрема комерційне листування. Перспективним у цьому напрямку вважаємо дослідження методики навчання англійської мови в інших типах шкіл Буковини (перша половина ХХ ст.).

Ключові слова: розвиток методики навчання іноземних мов, англійська мова, навчальний план, комерційна школа.

У сучасному світі англійська мова є мовою міжнародного спілкування, а існуючий попит на якісні послуги з навчання цієї мови вимагає стрімкого розвитку методики навчання англійської мови (далі – НАМ). Кожного року створюються нові підручники, розробляються нові методики викладання, проводяться чисельні дослідження для винайдення найкращого способу навчання мові. Методи навчання англійської мови сформувалися досить давно, а їх прийоми увійшли до арсеналу сучасних технологій. Дослідження специфіки розвитку методики навчання іноземних мов (далі – НІМ) в торговельних школах Буковини дає змогу збагатити конкретно-історичним матеріалом ідею багатовимірності історичного процесу, виявити причини і наслідки різноманіття існуючих підходів, принципів, методів навчання іноземних мов.

Історія методів навчання іноземних мов в Росії та колишніх поствітчизняних республіках досліджена й описана в працях Ф.Аронштейна, Г.Є.Веделя, К.А.Ганшиної, І.А.Грузинської, О.О.Миролюбова, В.Е.Раушенбаха, І.В.Рахманова. Великий внесок у дослідження освіти на Буковині здійснив І.В.Житарюком, який досліджував особливості становлення і розвитку математичної освіти і науки Буковини та Північної Бессарабії у ХІХ – ХХІ ст.) та Б.І.Лабінською, яка проаналізувала історію методики НІМ у Західній Україні у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. Однак, розвиток методики навчання англійської мови на Буковині у визначені хронологічні рамки, не був об'єктом спеціального наукового дослідження.

Беручи до уваги викладене вище, у цій статті ми ставимо за мету проаналізувати передумови розвитку і становлення методики навчання англійської мови в торговельних школах Буковини (1918-1939 рр.), розкрити особливості навчання англійської мови на визначеній території і в окреслених часових межах.

Для того, щоб краще зрозуміти сутність досліджуваної проблеми, необхідно проаналізувати історико-соціальні передумови розвитку методики НАМ на Буковині саме

в цей період. Починаючи з 1918 р. Буковина опинилася у складі Румунії. У листопаді 1918 р. було створено службу національної пропаганди в Буковині, завданням якої ставилося переконати населення у "необхідності" і "виправданості" об'єднання Північної Буковини з Румунією. У своїй діяльності ця організація мала керуватися положенням так званих "історичних прав" Румунії на Буковину та твердженням, що буковинські українці є румунами, які забули рідну мову. Саме з метою швидше впровадити румунську мову в краї як державну, так і розмовну, проводилася румунізація освіти. Вже в 1920 р. було закрито 84 українські школи, а станом на 1927 р. у краї не лишилось жодної української школи [1, с.230]. Стан українських народних і середніх шкіл Буковини у складі Румунії був досить складним. Школи з українською мовою навчання були ліквідовані або ж переіменовані на румуномовні.

Проаналізувавши історико-соціальні передумови перейдемо до опису освітніх реформ. У досліджуваний відрізок часу існувало кілька навчальних закладів, де учні мали змогу здобувати знання з англійської мови, зокрема найчастіше її вивчали в торговельних школах, серед яких Чоловічий комерційний ліцей м. Новоселиця Хотинського повіту, Хотинський чоловічий комерційний ліцей в м. Хотин, Чоловічий комерційний ліцей "Юлій Валаорі" в м. Чернівці, Приватна чоловіча комерційна гімназія "Петру Рареш" в м. Чернівці, Приватна комерційна жіноча гімназія "Прогресул", Чоловіча початкова комерційна школа в м. Новоселиця Хотинського повіту, Приватна вища комерційна школа в м. Чернівці.

Чоловічий комерційний ліцей м. Новоселиця Хотинського Повіту (Liceul comercial de băieți din Nouasulița județului Hotin) був заснований згідно наказу міністерства освіти від 2 жовтня 1926 р. та діяв на підставі закону "Про елементарну та вищу комерційну освіту" від 31 березня 1936 р. Спочатку він функціонував як 4-ох класна гімназія, а після 1936 р. реорганізований в 8-ми класний ліцей. У цьому навчальному закладі вивчали дисципліни по програмі комерційних шкіл. Серед мов, які вивчалися у ліцеї належали румунська, французька, німецька, англійська мови. Після закінчення ліцею учні отримували атестати бакалавра комерції. Цей заклад підпорядковувався міністерству національного виховання. Ліквідований у 1944 р. [3, с.2].

Хотинський чоловічий комерційний ліцей, м. Хотин (Liceul comercial de băieți din Hotin) заснований 1 вересня 1930 р. відповідно до рішення міністерства освіти та за підтримки Палати промисловості і торгівлі м. Хотин як трикласна комерційна школа. Діяв на підставі закону "Про комерційну освіту" від 15 квітня 1924 р. та від 7 квітня 1936 р. У цьому закладі викладалася англійська мова. З 1 вересня 1936 р. школа реорганізована в ліцей з 8-ми класним навчанням. Підпорядковувався ХІV окружному шкільному інспекторату. Ліквідований у 1940 р. [4, с.23].

Чоловічий комерційний ліцей "Юлій Валаорі" в

м.Чернівці (Liceul comercial de băieți "Iuliu Valaori" din Cernăuți) заснований 1920 р. згідно наказу Генерального секретаріату торгівлі та промисловості від 12 вересня 1920 р. як вища державна комерційна школа під назвою "Прогресул" з румунською мовою навчання, замість державної комерційної школи яка існувала при архітектурно-будівельній школі з 1882 р. Дівав на підставі проекту закону та положення "Про комерційну освіту" від 14 серпня 1909 р. та від 1 квітня 1936 р. При школі діяли підготовчий клас та приватні комерційні курси. У цьому навчальному закладі викладалися румунська, французька, німецька, англійська, італійська мови, комерційне листування та ін. Ліквідований у 1944 р. [5, с. 6].

Приватна чоловіча комерційна гімназія "Петру Рареш" в м. Чернівці (Gimnaziul particular comercial de băieți "Petru Rareș" în Cernăuți) створена 1936 р. на базі комерційного чоловічого відділення комерційної школи "Прогресул" під назвою "Приватна чоловіча комерційна гімназія "Петру Рареш" з 4-ма навчальними класами. Діяла на підставі закону та положення "Про приватну комерційну освіту" від 22 грудня 1925 р. та від 1 березня 1936 р. До мов, що викладалися у цьому закладі належали румунська, французька, англійська. Гімназія отримала право видати атестати зрілості, еквівалентні державним гімназіям. Підпорядковувалася Дирекції приватного навчання та міністерству національного виховання Румунії. Ліквідована 1940 р. [6, с. 16].

Приватна комерційна жіноча гімназія "Прогресул" в м. Чернівці (Seminarul particular comercial de fete "Progresul" în Cernăuți) – приватна жіноча комерційна гімназія спочатку являлася відділенням школи з стенографії та дактилографії, створеної 1912 р., в якій викладали комерційний курс та 4-річний курс з банківської справи. На підставі рішення Генерального секретаріату торгівлі та промисловості в 1919 р. це відділення реорганізовано в приватну комерційну школу "Прогресул", яка діяла на підставі закону "Про приватне комерційне навчання" від 22 грудня 1925 р. та від 1 квітня 1936 р. була поділена на жіночу та чоловічу секції. У 1936 р. школа реорганізована в гімназію. Жіноча секція залишилася під назвою "Прогресул", чоловіча отримала назву "Петру Рареш". Викладалися румунська, французька, німецька, англійська мови. Ліквідована у 1940 р. [2, с. 27].

Чоловіча початкова комерційна школа в м. Новоселиця Хотинського повіту (Școala comercială elementară de băieți întărgul Sulița județul Hotin) заснована 1 жовтня 1927 р. як однокласна школа. Діяла відповідно до закону "Про елементарні комерційні школи" від 14 вересня 1909 р. Підпорядковувалась XIV окружному шкільному інспекторату. У цьому навчальному закладі також викладалися англійська мова. Ліквідована 1940 р. [6, с.5].

Отже, комерційна школа – це школа, яка діяла відповідно до закону «Про елементарну та вищу комерційну освіту», в якій викладалися такі дисципліни як румунська, французька, німецька, італійська та англійська мови, історія комерції, комерційна справа та листування, бухгалтерська справа, економіка, товарознавство, торгівля, математика та ін.

Також важливим є те, що з 1928 р. у всіх приватних школах англійську мову було впроваджено як обов'язковий предмет для вищого курсу, а в інших школах англійська вивчалася факультативно. Це засвідчує віднайдений документ, затверджений Міністерством Освіти Бухаресту.

Проаналізувавши освітні передумови переходимо до опису НАМ на Буковині. Для аналізу навчального плану ми будемо використовувати критерії, розроблені Б.І.Лабінською, до яких належать: відповідність соціальному замовленню суспільства; ухвалення відповідним державним освітнім органом; конкретність визначення цілей, змісту й терміну НМ; наявність методичних рекомендацій щодо організації процесу НМ; відповідність вимог типу навчального закладу залежно від його напрямку; наявність

навчального плану; наявність мовного й мовленнєвого матеріалу для кожного року навчання; рекомендації з використання засобів поточного і підсумкового контролю навчальних досягнень учнів з М; наявність переліку дозволених відповідним органом освіти підручників М для різних типів шкіл [7, с. 13].

Наведемо фрагмент навчального плану з англійської мови, затвердженого Генеральним секретарем торгівлі, промисловості та соціальної допомоги від 1 вересня 1920 р. для Приватної вищої комерційної школи на Буковині.

Навчальний план вищої комерційної школи у Чернівцях 4-річний курс

У вищій комерційній школі м. Чернівці, яку було відкрито у 1925 р., англійську мову починали вивчати з другого навчального року і предмет називався «Англійська мова та ведення кореспонденції». У першому семестрі вивчали граматику та ведення листування, а в другому – листування та говоріння. У третьому навчальному році у першому семестрі продовжували вивчати листування та говоріння, а у другому – торгівлю та промисловість Англії. У навчальному плані також йдеться про те, що англійську мову вивчали три години на тиждень, але згодом були внесені зміни і її почали вивчати чотири години, що свідчить про необхідність вивчення англійської мови для комерційної справи.

Метою навчання англійської мови у вищій комерційній школі було:

1. Підготувати учнів до самостійного читання та розуміння нескладних творів побутового характеру.
2. Навчити учнів вільно висловлюватися в усній та письмовій формах, а саме у торговельній переписці.
3. Ознайомити учнів з основними граматичними ознаками морфології та синтаксису.

Учні вивчали також літературу, основною метою якої було ознайомлення із найвидатнішими творами англійської літератури.

Починаючи з *другого навчального року* основною метою було засвоєння повсякденної необхідної лексики та точне застосування її під час вивчення курсу. Поряд з цим учням пояснювали фонетику, а саме правильну вимову літер та деякі особливості вимови англійської мови.

Навчання граматичного матеріалу починалося з утворення простих речень у стверджувальній, заперечній та питальній формах. Значна увага приділялася вивченню допоміжних дієслів, які відіграють важливу роль у граматиці англійської мови. Учні повинні були також вміти жвжвати правильні та найбільш уживані неправильні дієслова.

Навчання говоріння ґрунтувалося на уривках із повсякденного життя, які попередньо опрацьовували в класі. Завдання учня полягало у вмінні висловлювати власну думку в усній формі, ґрунтуючись на змісті прочитаних уривків та вільно спілкуватися на теми із повсякденного, побутового життя.

Навчання читання базувалося на основі текстів, теми яких складали: Клас, Шкільні предмети, Учніське приладдя, Одяг, Школа, Квартира, Тіло людини, Сім'я, Заняття школярів на вихідних та у робочі дні. Поряд з цими темами детально вивчали числівники (кількісні та порядкові) та виконували низку математичних завдань.

Формування лексичних навичок пропонувалося здійснювати шляхом безперервної гри у формі запитання-відповіді, зокрема, щоб закріпити лексичний матеріал, додавалися вправи на переклад. Учні ознайомлювалися на уроці з короткими та легкими текстами, які потрібно було вивчити напам'ять. В результаті учні повинні були вміти висловлювати думку в усній формі, використовуючи складно-підрядні речення.

До письмових вправ належали: диктанти, письмові вправи, вправи на списування опрацьованих текстів; запитання та відповіді, які відтворювали текст. Після завершення опрацьованого навчального матеріалу учні повинні були написати 3 невеликі диктанти; у другому семестрі 2

диктанти та 4 письмові вправи. Школярі переписували добре опрацьовані тексти та відповідали на прості запитання, які відтворювали текст.

Мета *третього навчального року* полягала у розширенні навчального матеріалу та його вільному застосуванні як усно, так і на письмі. Для навчання повинні були використовуватися дерев'яні настінні малюнки.

Навчання читання відбувалося за допомогою описових уривків (особливо з газет), які включали такі теми як Ділові Зв'язки, Торгівля, Перевезення та Промисловість, завдяки яким було легко ознайомити учнів з відповідними технічними способами висловлення на додаток до яких учні вивчали багато слів та виразів, які стосувалися комерційної діяльності. Кожен уривок для читання повинен був бути ґрунтовно опрацьованим на розмовному рівні, учнів причали самостійно складати питання.

Вступ до комерційної кореспонденції

Цей аспект вивчали з II семестру. На початковому етапі обговорювали загальні зауваження до комерційного листування. Вчитель разом з учнями детально обговорювали листи комерційного змісту та різні торговельні угоди, які згодом вивчалися напам'ять.

Велику роль відігравало вивчення та засвоєння технічних виразів, за допомогою яких вчилися самостійно заповнювати формуляри та писати листи про замовлення товарів за власний кошт, тобто бланки замовлення, квитанції, рахунки, які траплялися у бізнесових справах. Учні також вчилися правильно оформляти грошовий переказ листом, поштовий переказ, оплату рахунку третьою особою. Крім цього детально ознайомлювалися з листами про авізо (перевідний вексель), перевідний вексель з комісією, з акцентними листами та довідками, а також контокорентні (про поточні рахунки) листи.

До письмових вправ належали: диктанти, вправи на граматичні перетворення, короткі перекази, письмові роботи з комерційної кореспонденції, переклади уривків з газет, вправи з ведення листування.

У *четвертому навчальному році* відбувається узагальнення повторення та поглиблення вивченої граматики, а саме головних частин синтаксису.

Навчання читання включало великі уривки, в яких були описані культура, звичаї, торгівля та промисловість Англії. Такі теми для читання передбачали і навчання нового лексичного матеріалу, який потрібно було детально опрацювати за допомогою питань та відповідей, переказу текстів.

Для домашнього читання пропонувалися твори художньої сучасної літератури видатних письменників країни, мова якої вивчалася.

Комерційна кореспонденція: Написання комерційних листів було досить важливим аспектом навчання ІМ у вищій комерційній школі, тому у цьому навчальному році учні повинні були збільшити свої лексичні навички саме в галузі комерційної діяльності: навчитися пропонувати великий асортимент товарів, вміти заповнити шаблони договорів на проведення товарообмінних операцій, підтверджувати контракти та відповідати на отримані контракти в письмовій формі, а також вміти правильно оформити скарги, пропозиції, рекомендації та доміцильовані векселі (доручення оплати векселя в особливому місці платежу).

До письмових вправ належали: короткі перекази опрацьованих текстів, відповіді на питання, які відтворювали ці тексти, письмові роботи з комерційної кореспонденції, диктанти, перетворення оповідних віршів у прозу. Переклади з мови викладання на англійську, вправи з ведення листування. [7, с.99].

Таким чином, проаналізувавши навчальну програму з англійської мови, приходимо до висновку, що у навчальній програмі з англійської мови для вищої комерційної школи м. Чернівці подавалася мета навчання ІМ, яка передбачала вивчення морфології та синтаксису, розвиток вміння читати та розуміти нескладні твори побутового характеру та вміння висловлюватися в усній та письмовій формах, а саме у торговельній переписці. Також варто зазначити, що значна увага приділялася вивченню культури, звичаїв, торгівлі та промисловості Англії, що передбачало ознайомлення учнів з культурою країни, мова якої вивчалася. У навчальній програмі йшлося про систематичне вивчення граматики для правильного говоріння, перекладу, особливо для написання листів комерційного змісту. У результаті аналізу ми побачили, що велику роль відігравало комерційне листування, поряд з яким навчання письма було чи не найважливішим аспектом. До письмових вправ належали переклад, диктант, написання листів, заповнення шаблонів договорів на проведення товарообмінних операцій, підтвердження контрактів та письмові відповіді на отримані контракти, а також правильне оформлення скарг, пропозицій, рекомендацій та доміцильованих векселів.

Перспективним у цьому напрямку вважаємо дослідження методики навчання англійської мови в жіночих ліцеях Буковини (перша половина ХХ ст.).

Література та джерела

1. Буковина: історичний нарис / [В.М.Ботушанський, О.В.Добрянський, Ю.І.Макар та ін.]. – Чернівці: Зелена Буковина, 1998. – С.230
2. Державний архів Чернівецької області (ДАЧО). – Ф. 245. Оп. 1 арк. 27–28.;
3. ДАЧО – Ф. 928. Оп. 1 арк. 2–3;
4. ДАЧО – Ф. 869. Оп. 1 арк. 23–25;
5. ДАЧО – Ф. 536. Оп. 1 арк. 6–8;
6. ДАЧО – Ф. 879. Оп. 1 арк. 5–6;
7. ДАЧО – Ф. 848. Оп. 1 арк. 16–17;
8. ДАЧО – Ф. 213. Оп. 1 арк. 99–105;
9. Лабінська Б.І. Тенденції розвитку методики навчання іноземних мов у Західній Україні (друга половина ХІХ – перша половина ХХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (германські мови)», 13.00.02 «Теорія і методика навчання (романські мови)» / Богдана Ігорівна Лабінська. – Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2013. – С.13-14

В статтє проанализированы предпосылки развития методики обучения иностранным языкам в торговых школах на Буковине в 1918-1939 гг. Охарактеризован учебный план высшей коммерческой школы в Черновцах по определенным критериям. Исследовано, что обучение в торговых школах Буковины в период румынизации образования осуществлялось на основе таких видов речевой деятельности как чтение, говорение и письмо. Доказано, что большую роль играла письменная речь, в частности коммерческие переписки. Перспективным в этом направлении считаем исследования методики обучения английскому языку в других типах школ Буковины (первая половина ХХ в.).

Ключевые слова: развитие методики обучения иностранным языкам, английский язык, учебный план, коммерческая школа.

In the article we have analyzed the preconditions for the development of foreign language teaching methods in trade schools of Bukovyna in 1918-1939. We have described the curriculum of higher commercial school in Chernivtsi according to certain

criteria. We have also investigated that teaching in trade schools of Bukovyna during the Romanization of Education was accomplished according to the following types of speech activity: reading, speaking and writing. It has been proved that writing, including commercial correspondence, played a major role among them. Writing exercises included translations, dictations, short renderings, writing letters, recommendations, complaints and offers, filling in of the standard contracts for barter transactions, confirmation of contracts and writing of the responses to the received ones, proper execution of domiciled bills. It is also worth noting that great attention was paid to the study of culture, customs, trade and industry of England. We believe that the research of English language teaching methods in other types of schools of Bukovyna during the first half of the XXth century is quite promising in future.

Key words: development of foreign language teaching methods, English, curriculum, commercial school.

УДК 37.016:81028.31

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПУНКТУАЦІЇ В КУРСІ ПОЧАТКОВОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Гончарук Олена Миколаївна

м.Луцьк

У статті висвітлено лінгвістичну основу вивчення пунктуації в курсі початкової мовної освіти, визначено значення пунктуації у формуванні та розвитку культури мовлення учнів. Подано інформацію про пунктуацію як розділ лінгвістики, пунктуаційну норму, класифікацію та функцію розділових знаків, принципи пунктуації; класифікацію речень за метою висловлювання; правила вживання розділових знаків у реченнях; текст, його особливості.

Ключові слова: культура мовлення, пунктуація, пунктуаційні норми, розділові знаки, синтаксис, текст, речення.

Мова вивчається з перших днів навчання в загальноосвітній школі для забезпечення учнів культурою мовлення в усній і писемній формах. Поняття «культура мовлення» має два семантичні аспекти, які передусім стосуються дотримання мовних норм і комунікативних якостей мовлення. Цьому терміну дає визначення М.М.Ілляш, який вважає, що культура мовлення – це: 1) володіння літературними нормами на всіх мовних рівнях в усній та писемній форм мовлення, уміння користуватися мовно-стилістичними засобами і прийомами з урахуванням умов і мети комунікації; 2) упорядкована сукупність нормативних мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст мовлення і задовольняють умови і мету спілкування [6, с.6].

Фундаментальну основу методики навчання пунктуації в 1 – 4 класах загальноосвітньої школи становлять лінгвістичні особливості, на які опирається процес засвоєння пунктуаційних норм, вивчення правил розставлення розділових знаків у реченнях за метою висловлювання, з однорідними членами, звертаннями тощо. Оскільки вітчизняна методика формування пунктуаційних умінь і навичок у початкових класах не досліджена, відтак спостерігається низький рівень пунктуаційної грамотності учнів молодших класів. Звідси впливає актуальність досліджуваної проблеми.

Мета статті – висвітлити лінгвістичні особливості вивчення пунктуації у початковій школі.

Опрацювання пунктуації опирається на лінгвістичні та лінгводидактичні дослідження вчених, які стосуються методики навчання мови у початкових класах. Пунктуацію української мови й використання розділових знаків у реченнях студіювали українські та іноземні вчені. Серед них Л.А.Булаховський, О.П.Глазова, В.Курдиновський, Н.Тишківська, Я.Л.Топольницький та інші, а також – А.Н.Наумович, А.Б.Шапіро, Л.В.Щерба, Т.В.Туманова (пунктуація, розділові знаки), Н.С.Валгіна (пунктуація у функціонально-стилістичному аспекті), В.Ф.Іванова, Н.С.Поспелов,

Г.Ф.Нізяєва (принципи сучасної пунктуації), Н.Н.Баруліна (принципи пунктуації з урахуванням комунікативного аспекту мови), І.А.Фігуровський (пунктуація зв'язного тексту), В.В.Бабайцева, Г.П.Фірсов (зв'язок синтаксису і пунктуації).

Поняття «пунктуація» пояснюється, як: «1) історично сформована в мові система правил про вживання розділових знаків, яка разом з орфографією становить правопис мови; 2) розстановка в тексті розділових знаків; 3) те саме, що розділові знаки» [11, с.502]. Пунктуація розуміється як «система розділових знаків із точно визначеними правилами їх вживання, втворена у певній мові для членування тексту відповідно до його логіко-граматичних особливостей» [8, с.387]. Кожне з визначень пунктуації як розділу лінгвістики спрямоване на дотримання пунктуаційних норм.

Г.І.Блінов вважає, що пунктуаційна норма – це «не тільки пунктуаційний знак і його вживання, але й відсутність знака» [2, с.10]. У мовознавстві існують дві пунктуаційні норми: позитивна, коли знак уживається, і негативна, коли розділовий знак не вживається. Такі випадки трапляються при розставленні розділових знаків у реченнях з однорідними членами, із порівняльними зворотами, з відокремленими членами речення тощо. Дотримання пунктуаційних норм забезпечується пунктуаційними правилами. Пунктуаційні правила – це своєрідні інструкції, у яких вказуються умови вибору розділового знака.

Розділовими знаками називаються «графічні знаки, які ставляться на письмі між словами або групами слів для позначення змістового завершення окремих відтінків тексту, а також для синтаксичного та інтонаційного членування мовлення» [5, с.251]. На нашу думку, розділові знаки – це частина графічної системи мови – умовно прийняті значки (крапка, кома, тире та ін.), що вживаються на письмі для членування тексту за змістом та інтонацією. У писемному мовленні послуговуються десятьма розділовими знаками, тоді як у початкових класах на уроках української мови учні вивчають лише чотири: крапку, знак оклику, знак питання в кінці речення та кому в середині речення.

Розділові знаки української пунктуації виконують дві функції: відділяють (розділяють) одну частину від іншої на межі речень чи під час демонстрування однорідності членів у реченні та виділяють слова, словосполучення (частину тексту) у межах речення (звертання, вставні і вставлені конструкції, відокремлені і уточнюючі члени речення тощо).

Відповідно вони діляться дві групи: віддільні (роздільні) – одиничні і видільні – парні. До роздільних розділових знаків належать крапка, знак питання, знак оклику, кома, крапка з комою, двокрапка, тире тощо. До видільних: дві коми, два тире, дужки, лапки. Відзначимо, що більшість розділових знаків багатозначна. Наприклад, крапка, знак оклику,